

מסורת הש"ס

(א) [פסחים יח: ושינ], (ב) [נפי' תוספות מכות ב: ד"ה מעידין], (ג) [נפי' מוס' לעיל ב: ד"ה עדי האב ותמוס' לקמן פו: ד"ה עדין], (ד) לעיל ח: [לקמן עב: מכות ו: ודף ט:], (ה) [לקמן עת. ב"ק עה:], (ו) לעיל ג: (ז) [פי' כעין לחמל ויס אומרים כעין גרין ערוך ערך ארנן], (ח) לעיל ט: ודף מ. לקמן פא., (ט) ר"ה לא: (י) [שבת טו. ע"ז ח:], (יא) ר"ה כט:, (יב) [לקמן ג:], (יג) [נמנדר: ה:], (יד) [כדאי' כחזרי ג:]. צביאור ולעיל מ:].

גליון הש"ס

גמ' ריב"ז פי הוה בסנהדרין. פי' לעיל דף ה' ע"ב במוס' ד"ה מוס':

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא' אחרי כה. י"צ ר"ל שעדים אומרים שהמזו כה דקה לפי אמת הכל שוק: (ב) תוס' ד"ה אי נמי וכו' דכל ע"ה הערוה. י"צ עיין פרק וז' בורכ דף ט' ע"ב בד"ה המהוד על העריות:

הגהות מוהר"ב

רנשבורג

[א] גמ' והא' יכולין לומר לאוסרה כי. י"צ ע"י משנה למך פ"ב מוס' סוטה ה' י"ב בד"ה שם מפי השמעה כי' ובספר תננים אות יוסף כאן: [ב] תוס' ד"ה ואי כתיב כי יוד מיתנ' להמרה עבר הגדסה וכו'. י"צ עיין לקמן ק"פ ע"ב ובכר השיג עליהם מהו כותי' רמנ' פ' שלן ב' עי"ש דף סב ע"א במה ששיי' ללקוין דף ככח ע"ב וע' תננים א"י:

לעזי רש"י

יושרמ"א. גרין קרב.

מוסף רש"י

אלא להבחין בין שוגג למזיד. שלן יוכל לומר סבור הייתי שמתר' (וע"ז ח:). עדות שאי אחת יכול להזימה. דלמחנא' אמר (דברים ט) ודרכו השופטים היטב והנה עד שקר יעבר וגו' וישפוט לו כאשר זמם לשעו וגו', עדות שמתה יכול לקיים על מות הוטה היי עדות, ואי לא לא [פסחים ב:]. אין זה גבול. אין עדות וז מכות, ולשנא דקדא' נקט (דברים יג) והנה אמת נכון הדבר, דמהאי קרא נפקא לן בדיקות (וע"ז ל:). שלא דבו דיני קנסות. אונס ומפתה ושלשים על עבד שמתה מורה קצנה אחת לקי' ולולא, ומאחר שלן יסב לשכת הגזית לא דט בשלמי' דיי קנסות, דתמיב בתשלומי' ככל שהוא קנס אש' יושעוין אלהים, דהייט ומתחין וסמתיין בשם רבי, כדלמתיין בסנהדרין, ומי שאיט סמון אינו דין דיני קנסות (ע"ז ח: ע"ש בגמ').

היו בודקין

סניבו ענין. להתראת מלקות דשייך בלחוסמו: **וכי יויד**. מנא ידעינן אלא שהמרו צו ועדיין הוא מזיד. ל"א ואם הזיד לא נאמר אלא **וכי יויד** משמע תמיד הוא בזדונו זה עיקר: **המואילים אוסו מקושש**.

לחצר שראוהו ומלאוהו היה

נתנהו ענין למלקות דבי חזקיה תנא יוכי יויד איש על רעהו להרגו בערמה שהתרו בו ועדיין הוא מזיד דבי רבי ישמעאל תנא ²המוצאים אותו מקושש עצים שהתרו בו ועדיין הוא מקושש דבי רבי תנא ³על דבר אשר ענה על עסקי דיבור וצריכא דאי כתב רחמנא אחרות הוה אמינא חייבי מלקות אין חייבי מיתות לא כתב רחמנא כי יויד ואי כתב רחמנא וכי יויד הוה אמינא הני מילי סייף דקיל אבל סקילה דחמורה אימא לא צריכא ותרתי בנסקלין למה לי לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן ⁶מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ולכתוב רחמנא בנסקלין וליתו הנך וליגמרו מיניה הכא נמי מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא:

התיר עצמו למיתה: מנא לן אמר רבא ואיתימא חזקיה אמר קרא ⁴וימת המת ⁵עד שיתיר עצמו למיתה אמר רב חנן ⁷עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרגין מתוך שיכולים לומר לאוסרה על בעלה באנו ^(א) והא אתרו בה דלא אתרו בה ואי לא אתרו בה היכי מיקטלא ⁹באשה חבירה ואליבא דרבי יוסי בר' יהודה דתניא ⁷רבי יוסי ברבי יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד וכיון דאינהו לא מיקטלי איהי היכי מיקטלא הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה ¹⁰וככל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות הכי נמי קאמר מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אף היא אינה נהרגת דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה אלא באשה חבירה דקיימא לן דמיקטלא אליבא דר' יוסי בר' יהודה היכי משכחת לה בשזינתה וחזרה וזינתה והא יכולין לומר א' לאוסרה על בועלה שני באנו שזינתה מבוועל ראשון אי נמי שזינתה מקרוביה מאי שנא נערה מאורסה דנקט אפילו נשואה נמי אין אלא אפילו האי דלא יתבא תותיה יכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אמר רב ¹¹חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר ¹²בארירן הרגו אין זה נכון אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון מיתבי ⁵נכון שיהא נכון אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים ¹³אין זה נכון תרגמה רב חסדא בסודר שחנקו בו דהיינו סייף וארירן ת"ש אחד אומר סנדליו שחורין ואחד אומר סנדליו לבנים אין זה נכון התם נמי כגון שבעט בו בסנדלו והרגו ת"ש ¹⁴מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנה אמר רמי בר חמא כגון שעקץ תאנה בשבת דעלה קא מיקטיל והא תניא אמרו לו תחת תאנה הרגו אלא אמר רמי בר חמא כגון ששפדו בייחור של תאנה ת"ש אמר להן תאנה זו עוקציה דקין עוקציה גסין תאנים שחורות תאנים לבנות אלא אמר רב יוסף מבן זכאי לותיב איניש שאני בן זכאי דבדיקות כחקירות משוי ליה מאן בן זכאי אילימא ¹⁵רבי יוחנן בן זכאי מי הוה בסנהדרי והתניא ¹⁶כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים שנה עסק בפרקמטיא מ' שנה למד ארבעים שנה לימד ותניא ¹⁷ארבעים שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרי וישבה לה בחנות ואמר ר' יצחק בר אבודימי לומר שלא דנו דיני קנסות דיני קנסות ¹⁸אין אלא שלא דנו דיני נפשות ותנן ¹⁹משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בן זכאי דעלמא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רבן יוחנן בן זכאי קרי ליה ר' בן זכאי והתניא מעשה ובדק רבן יוחנן בן זכאי בעוקצי תאנים אלא תלמיד היושב לפני רבו הוה ואמר מילתא ומסתבר להו טעמיה וקבעוה

מא.

תניהו ענין לַמִּלְקוֹת. ובגו"ש דרשע רשע ליכא למילף (דלעיל דף י.) כיון דרשע צעדים וזוממין כתיב ועדים וזוממין גופייהו לא צעי התראה ⁵: **וְאִי** כתיב **בי** יויד. תימנה דהמראה צעיר הנדחת ב' מג"ל דמהני לא אחיא שכן ממוןן פלט ולעיל [דף מ: משמע דצעין התראה:

אבל סקילה דחמורה **אימא לא**. צולה שמעתין הכא ולעיל לא ילפי חייבי מיתות מהדדי ותימנה מנא לן דנסקלין ונשרפין פטורים מן התשלומין דלא יהיה אסון צרומא כתיב (שמות כא): **באשה** חבירה. ולא צעי ר' יוסי שיתיר עולמו למיתה אי נמי חצר כאליו המיר עולמו: **לְאוֹסְרָה עַל בּוֹעֲלָה שְׁנֵי בָּאֲנֹ.** הוה מנ' למימר דליידי שזינתה ולא ידעי מי הוּא: **אִי נָמִי שׁוֹיִנְתָּה מִקְרֹבֶיהָ.** וא"ת אכתי מנ' אמרי לפוסלו צעדות צאלו דצא על הערוה ^(א) פסול לעדות וי"ל דל"כ הל"ל פלוני צא על נערה המאורסה: כמאן

התיר עצמו למיתה: מנא לן אמר רבא ואיתימא חזקיה אמר קרא ⁴וימת המת ⁵עד שיתיר עצמו למיתה אמר רב חנן ⁷עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרגין מתוך שיכולים לומר לאוסרה על בעלה באנו ^(א) והא אתרו בה דלא אתרו בה ואי לא אתרו בה היכי מיקטלא ⁹באשה חבירה ואליבא

דרבי יוסי בר' יהודה דתניא ⁷רבי יוסי ברבי יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד וכיון דאינהו לא מיקטלי איהי היכי מיקטלא הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה ¹⁰וככל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות הכי נמי קאמר מתוך שאין נהרגין שיכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אף היא אינה נהרגת דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה אלא באשה חבירה דקיימא לן דמיקטלא אליבא דר' יוסי בר' יהודה היכי משכחת לה בשזינתה וחזרה וזינתה והא יכולין לומר א' לאוסרה על בועלה שני באנו שזינתה מבוועל ראשון אי נמי שזינתה מקרוביה מאי שנא נערה מאורסה דנקט אפילו נשואה נמי אין אלא אפילו האי דלא יתבא תותיה יכולין לומר לאוסרה על בעלה באנו אמר רב ¹¹חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר ¹²בארירן הרגו אין זה נכון אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון מיתבי ⁵נכון שיהא נכון אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים ¹³אין זה נכון תרגמה רב חסדא בסודר שחנקו בו דהיינו סייף וארירן ת"ש אחד אומר סנדליו שחורין ואחד אומר סנדליו לבנים אין זה נכון התם נמי כגון שבעט בו בסנדלו והרגו ת"ש ¹⁴מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנה אמר רמי בר חמא כגון שעקץ תאנה בשבת דעלה קא מיקטיל והא תניא אמרו לו תחת תאנה הרגו אלא אמר רמי בר חמא כגון ששפדו בייחור של תאנה ת"ש אמר להן תאנה זו עוקציה דקין עוקציה גסין תאנים שחורות תאנים לבנות אלא אמר רב יוסף מבן זכאי לותיב איניש שאני בן זכאי דבדיקות כחקירות משוי ליה מאן בן זכאי אילימא ¹⁵רבי יוחנן בן זכאי מי הוה בסנהדרי והתניא ¹⁶כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים שנה עסק בפרקמטיא מ' שנה למד ארבעים שנה לימד ותניא ¹⁷ארבעים שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרי וישבה לה בחנות ואמר ר' יצחק בר אבודימי לומר שלא דנו דיני קנסות דיני קנסות ¹⁸אין אלא שלא דנו דיני נפשות ותנן ¹⁹משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בן זכאי דעלמא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רבן יוחנן בן זכאי קרי ליה ר' בן זכאי והתניא מעשה ובדק רבן יוחנן בן זכאי בעוקצי תאנים אלא תלמיד היושב לפני רבו הוה ואמר מילתא ומסתבר להו טעמיה וקבעוה

לשון שפוד: **סאינים** **שחורות** **סאינים** **לנפג**. דעל כרחך בתאינים עולמן אי אפשר להרגו: **כחקירות** **משוי** ליה. לצדוק צכל אשר יוכל כדי להכחיש וכי היכי דנחקירות מתכתיש דצבר אחר זה אומר צמקוס פלוני וזה אומר צמקוס פלוני דבר אחר להכחיש לא הרגו הכי נמי צדיקות: **מי הוה צנסהדרין**. צנשה שעזי דניי **נפשות**: **ארבעים** **שנה**. ראשונים עסק בפרקמטיא אמלעיים למד אחרונים לימד ונעשה דיין ומורה הוראות: **צננות**. מקום היה צירושלים וכן שמו: **דיני קנסוס סנקא דעסף**. וכי לשכת הגזית גורמת לדיני קנסות: **אלא דיני נפשות**. שאין דיני נפשות צכל מקוס אלא צעוד ססנהדרי נוהגת צלשכת הגזית שנלמך (דברים י) וקמת ועלית אל המקוס מלמד שהמקוס גורס וכיון דחו דנפשיי רוצחים ולא היו מספיקין לדון עמדו וגלו משם: **וסנן משחרב צים סמקדש וכו'**. וכיון דרבן יוחנן בן זכאי היה קיים אחר חורבן נמלא דלרבעים שנותיו האחרונים לא דנו נפשות דהא ארבעים קודם חורבן צעלו: **ואמר מילסא**. לפני הדיינין כרותיו ואסתבר להו טעמיה:

וקצבועה

לבוועל עוד העידו עליה הם הם העדים הראשונים שזינתה פגע שניה מן הבוועל הראשון וכיון שעדותן הראשונה זו אסורה על שתיהן עדותם השניה אינן יכולין לדחות ולומר לאוסרה באנו לא לבעל ולא לבוועל לפיכך היא נהרגת שהיא חבירה והן נהרגין שאינן יכולין לומר לאוסרה באנו שכבר אסורה היא מעדותן הראשונה על שניהן. אי נמי בשהעידו שזינתה עם אביה או עם חמיה וכיוצא בהן מן הקרובין: כל המרבה בבדיקות משובח: **אמר** רב חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אין זה נכון. כלומר הוכחשה עדותן. פי' אירין כגון אומל. וי"א כמין גרין הוא. אבל א' אומר כליו לבנים וא' אומר כליו שחורים עדותן קיימת והוא דלא אמרי ברי (לכם) 6). והני מילי בכלי מלבוש אבל בכלים שהורגו בהן כגון סודר שחנקו בו שהו אומר שחור והא אומר לבן היה זה אומר שחור היה עדותן בטילה. שהו כמו סייף וארירן הוא. ת"ש מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים ואמר רמי בר חמא כגון ששפדו שדור מלשון שפוד. ופירושו בדיה בייחור של תאנה זו שהוא כגון סייף וארירן. פי' סרבלא צריפא. טלית לבן נקי כדמתרגמינן ותריב לך בורית ותסני צריפאס). איני והתניא אמר להן תאנה זו עוקציה גסיה או עוקציה דקין תאניה לבנים או שחורים. ודחי רב יוסף ואמר וכי מבן זכאי נזקים ותוחיב. בן זכאי בדיקות כחקירות משוי ליה נמצא אה דבן זכאי פליגא אדורב חסדא וקיייל כרב חסדא ואסיק

^(א) כהלא דל"ל צרי לגו. ב' (ג') דמיות פי' סרבנא על ותמני לריפא סיבות לקמן מדן.]

<div></div>	<div>עין משפט</div>
<div></div>	<div>גר מצוה</div>
יח א מיי פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה ב: <p>יב ב מיי פ"א מהלכות עדות הלכה ה ופ"ב שם הלכה ה:</p> <p>ב ג מיי שם פ"ב הל"ב:</p>	
<p>—» « —</p>	

תורה אור השלם

- ↑ וכי יוד איש על רעהו לקרנו בַּקְרָמָה מעם מַזְבֵּיחַ תִּקְחוּהוּ לַמּוֹת: שמות כא יד
- ↑ וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְבִּאים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֲצִים אֶל מִשְׁהָ וְאֶל אֹהֶל וְאֶל כָּל הָעֵדָה: במדבר טו לג
- ↑ וְהוֹצֵאתָם אֶת שְׂנֵיהֶם אֶל שַׁעַר הָעִיר הַהוּא וְסָקַלְתָם אֹתָם בָּאֲבָנִים וְמָתוּ: את הַצֵּעַר על דָּבָר אֲשֶׁר לֹא צִוְּתָהּ בְּעֵד וְאֵת הָאִישׁ עַל דָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת אִשֶּׁת רֵעֵהוּ וּבְעֵרָתָהּ הָרַע מִבְּרָרָה: דברים כב כד
- ↑ על פי פנים עדים או שלישה עדים יומת המת לא יומת על פי עד
- ↑ אָהֳדָה: וְדָרְשָׁה וְחָקְרָה וְשָׁאַלְתָּ הַיֵּשֶׁב וְהַנֶּה אֲמַת נָכוֹן הַדָּבָר נִעְשִׂיתָ: הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְיָהּ: דברים יג טו

רבינו חננאל

וכי יויד איש על וגו' ילפינן מינה התראה בנהרגין כלומר התרו בו ועדיין מזיד הוא ובנסקלין ממוקשש עצים בשבת ותובא באורסה מדוכתיב על דבר אשר ענה על עסקי דיבור וצריכי צולה פשוטה היא: **מנא** לן דבעינן עד שיתיר עצמו למיתה דייק רבא מדוכתיב יומת המת ש"מ מדאסיף קרא המת בעינן עד שיתיר עצמו למיתה. א"ר עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרגין מתוך שיכולין לומר לא באנו להעיד עליה שתייהרג אלא להגיד שנתנה ואסורה היא על בעלה באנו וזונה חבירה. וכו' יוסי בר' יהודה דתני אבוי צריך התראה שלא נתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד כלומר שלא יאמר ההורג לא הייתי יודע כי ההורג נהרג אלו ידעתי לא הייתי הורגו והחבר אינו יכול לומר לא הייתי יודע וכיון שיכולין העדים לדחות ולומר לאוסרה על בעלה באנו נמצאת עדותן מתחלה עדות שאי אתה יכול להזימה שנאמר ועשייתם לו כאשר זמם לעשות ומאחר שיכולין לדחות כענין הוה ויש לומר שלא העידו להריגה גם אם נמצאו וזממין אינן נהרגין גם היא אינה נהרגת בעדות זו שאינו מתקיים בענין הוה הריגה בזוממין ואליבא דר' יוסי אשה חבירה כיון שיכולין העדים לדחות כענין הוה היא שנהרגת היכי משכחת לה. ופרשינן כשיעידו עליה כי זנתה הנה נאסרת בעדות זו לבעל ולבוועל דקיי"ל כשם שאסורה לבעל כן אסורה

היא נהרגת שהיא חבירה והן נהרגין שאינן יכולין לומר לאוסרה באנו שכבר אסורה היא מעדותן הראשונה על שניהן. אי נמי בשהעידו שזינתה עם אביה או עם חמיה וכיוצא בהן מן הקרובין: כל המרבה בבדיקות משובח: **אמר** רב חסדא אחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר בארירן הרגו אין זה נכון. כלומר הוכחשה עדותן. פי' אירין כגון אומל. וי"א כמין גרין הוא. אבל א' אומר כליו לבנים וא' אומר כליו שחורים עדותן קיימת והוא דלא אמרי ברי (לכם) 6). והני מילי בכלי מלבוש אבל בכלים שהורגו בהן כגון סודר שחנקו בו שהו אומר שחור והא אומר לבן היה זה אומר שחור היה עדותן בטילה. שהו כמו סייף וארירן הוא. ת"ש מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים ואמר רמי בר חמא כגון ששפדו שדור מלשון שפוד. ופירושו בדיה בייחור של תאנה זו שהוא כגון סייף וארירן. פי' סרבלא צריפא. טלית לבן נקי כדמתרגמינן ותריב לך בורית ותסני צריפאס). איני והתניא אמר להן תאנה זו עוקציה גסיה או עוקציה דקין תאניה לבנים או שחורים. ודחי רב יוסף ואמר וכי מבן זכאי נזקים ותוחיב. בן זכאי בדיקות כחקירות משוי ליה נמצא אה דבן זכאי פליגא אדורב חסדא וקיייל כרב חסדא ואסיק